

ΜΕΡΟΣ 2ο

Εισαγωγή
στη λογιστική

2. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ

2.1. Η επιστήμη της λογιστικής

2.1.1. Ιστορικά στοιχεία

Η επιστήμη της λογιστικής αναπτύχθηκε συστηματικά ήδη από τον 15ο αιώνα και προέκυψε από την ανάγκη παρακολούθησης και αποτίμησης των περιουσιακών στοιχείων – αρχικά των ιδιωτών και στη συνέχεια των επιχειρήσεων – σε συνάρτηση, πάντα, με τις επικείμενες ή ενδεχόμενες απαιτήσεις και υποχρεώσεις. Θεμελιωτής της λογιστικής θεωρείται ο φραγκισκανός μοναχός & μαθηματικός Luca di Borgo Paciolo, ο οποίος στη μελέτη με τίτλο "Summa di Arithmetica, Geometrica, Proportioni e Proportionalita" και ειδικότερα στο κεφάλαιο "Particularis de Comptutis et Scripturis", έθεσε ορισμένες από τις βασικές αρχές που σηματοδότησαν τη λογιστική και επηρέασαν καθοριστικά την εξέλιξή της.

Ενώ, όμως, κατά τους παλαιότερους χρόνους η λογιστική παρέπεμπε απλά σε μια διεξοδική τεχνική καταγραφής, με την πάροδο των χρόνων κρίθηκε αναγκαία η αντιμετώπισή της ως επιστημονικού κλάδου, δεδομένου ότι με την εξέλιξη και διεύρυνση του αντικειμένου, ο όρος «τεχνική» ή «σύστημα» κατέστη ανεπαρκής.

2.1.2. Έννοια

Έτσι, λοιπόν, με τον όρο λογιστική εννοούμε σήμερα τον επιστημονικό κλάδο που επικεντρώνεται στη συγκέντρωση, τη μέτρηση, την καταγραφή, τη συσχέτιση και, τελικά, την παρουσίαση χρηματοοικονομικών, κυρίως, πληροφοριών οι οποίες αναφέρονται στις οικονομικές μονάδες. Απλούστερα, Λογιστική είναι η διαδικασία με την οποία οι επιχειρήσεις παρουσιάζουν τις χρηματοοικονομικές τους πληροφορίες σε όποιον τις χρειάζεται.

2.1.3. Σκοπός

Ο βασικότερος σκοπός όλων αυτών των διαδικασιών είναι η κατάδειξη της οικονομικής κατάστασης της επιχειρηματικής μονάδας και η παροχή πληροφοριών – μέσω των οικονομικών εκθέσεων και καταστάσεων – τόσο σε εξωτερικούς, όσο και σε εσωτερικούς φορείς, τους λεγόμενους

χρήστες των λογιστικών πληροφοριών, οι οποίοι υποβοηθούνται ερμηνεύοντας και αξιολογώντας τα δεδομένα, στη λήψη αποφάσεων και το σχηματισμό συμπερασμάτων αναφορικά προς την επιχείρηση. Παρακάτω θα περιγράψουμε σύντομα τους κυριότερους χρήστες των λογιστικών πληροφοριών, καθώς και τον τρόπο με τον οποίο αυτοί τις αξιοποιούν.

2.1.4. Διακρίσεις

Η βασική διάκριση της λογιστικής είναι σε Χρηματοοικονομική (financial) και Διοικητική (managerial) Λογιστική.

- Χρηματοοικονομική Λογιστική καλείται ο κλάδος της λογιστικής ο οποίος παρέχει πληροφορίες και επικεντρώνει την τεχνική του στην εξυπηρέτηση της πληροφόρησης των εξωτερικών, ως προς την επιχείρηση, χρηστών. Η χρηματοοικονομική λογιστική πληροφορεί τρίτους, ως προς την επιχείρηση, με ιστορικά στοιχεία παρουσιάζοντάς τα σε συναθροισμένη μορφή ανά τακτά χρονικά διαστήματα (έτος, εξάμηνο, τρίμηνο). Πολλές φορές δε, η παρουσίαση αυτή είναι επιτακτική από το νόμο, όπως π.χ. η υποχρέωση έκδοσης ετησίων, εξαμηνιαίων και τριμηνιαίων οικονομικών καταστάσεων για τις εισηγμένες στο Χρηματιστήριο εταιρείες. Οι σημαντικότερες καταστάσεις που προετοιμάζονται βάσει των αρχών και τεχνικών της χρηματοοικονομικής λογιστικής, είναι συνήθως, ο ισολογισμός, ο πίνακας αποτελεσμάτων χρήσης, ο πίνακας διανομής του αποτελέσματος και ο πίνακας των ταμειακών ροών.

- Διοικητική Λογιστική καλείται ο κλάδος της λογιστικής ο οποίος παρέχει πληροφορίες και επικεντρώνει την τεχνική του στην εξυπηρέτηση της πληροφόρησης των εσωτερικών, ως προς την επιχείρηση, χρηστών. Οι πληροφορίες που παρέχει μπορεί να είναι ιστορικές δεν παύουν όμως, να χρησιμοποιούνται πολλές φορές σαν βάση για μελλοντικές προβλέψεις. Η διοικητική λογιστική μέσω των τεχνικών της χρησιμοποιεί τόσο χρηματοοικονομικά όσο και μη χρηματοοικονομικά στοιχεία (π.χ. μονάδες παραγωγής, ώρες απασχόλησης εργατικού δυναμικού κλπ) ώστε να περιγράψει με τεχνικό τρόπο τις διάφορες λειτουργίες μιας επιχείρησης ως προς την οικονομικότητα, αποδοτικότητα και παραγωγικότητα. Οι οικονομικές καταστάσεις οι οποίες παράγονται μέσω των τεχνικών της διοικητικής

λογιστικής είναι πολλές και ποικίλλουν ανά επιχείρηση κυριότερες δε από αυτές είναι τα φύλλα κοστολόγησης, η ανάλυση πηγών και χρήσεων κεφαλαίων, η ανάλυση βάσει αριθμοδεικτών, προϋπολογιστικοί και απολογιστικοί έλεγχοι κλπ.

Μία άλλη διάκριση της λογιστικής είναι αυτή που γίνεται με βάση τις υποχρεώσεις μιας επιχείρησης ως προς εξωτερικούς θεσμούς και κυρίως δημόσιο και τρίτους. Από τη σκοπιά αυτή, η λογιστική διακρίνεται σε δύο κατηγορίες την ελεγκτική (auditing) και τη φορολογική λογιστική (taxation).

- Ελεγκτική είναι ο κλάδος της λογιστικής που εστιάζει στην ορθότητα και την πληρότητα των οικονομικών πληροφοριών μιας επιχείρησης που παράγονται μέσω της χρηματοοικονομικής λογιστικής. Η ελεγκτική αναπτύσσει τεχνικές και διαδικασίες ελέγχου των οικονομικών στοιχείων μιας επιχείρησης και ασκείται συνήθως από ανεξάρτητους και εξειδικευμένους λογιστές οι οποίοι είναι τρίτοι ως προς την επιχείρηση και αναφέρονται ως ορκωτοί λογιστές (chartered accountants) ή εξωτερικοί ελεγκτές (external auditors). Το βασικό καθήκον της ελεγκτικής λογιστικής και αυτών που την ασκούν (ελεγκτών) είναι η προστασία των συμφερόντων των τρίτων έναντι της επιχείρησης. Σημειωτέον ότι τα κυριότερα τρίτα πρόσωπα ως προς την επιχείρηση είναι, φυσικά οι μέτοχοι.

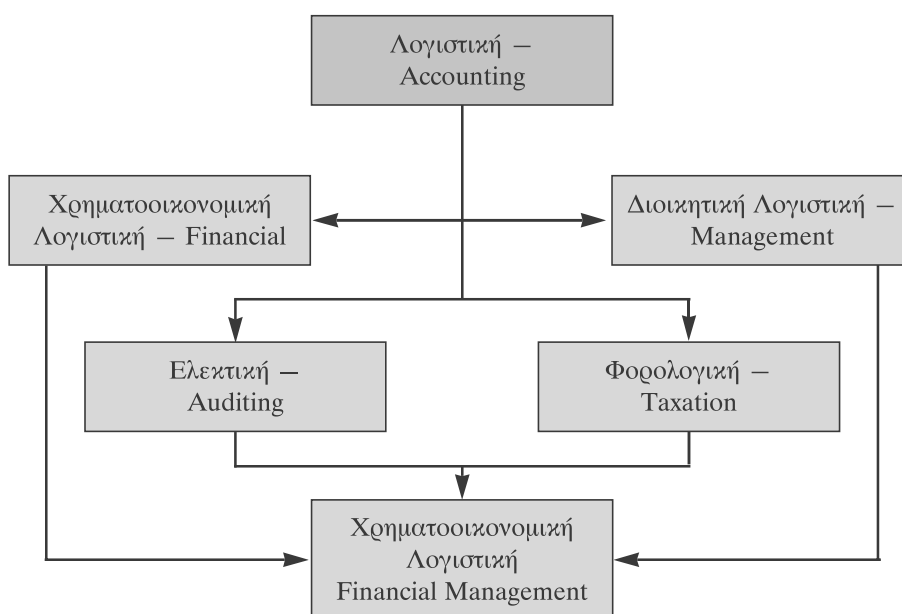
- Φορολογική Λογιστική είναι ο κλάδος της λογιστικής που ασχολείται με τη συλλογή, καταγραφή και επεξεργασία των οικονομικών στοιχείων της επιχείρησης τα οποία προσδιορίζουν τις υποχρεώσεις της σε εμμέσους και αμέσους φόρους (π.χ. ΦΠΑ, φόρος εισοδήματος, χαρτόσημα, παρακρατούμενοι φόροι κλπ.). Με άλλα λόγια η φορολογική λογιστική αναπτύσσει τεχνικές και διαδικασίες για την εξυπηρέτηση των συμφερόντων του δημοσίου έναντι της επιχείρησης.

Στις μέρες μας όλες οι παραπάνω διακρίσεις της λογιστικής επιστήμης συνεργάζονται μεταξύ τους δημιουργώντας ένα νέο κλάδο λογιστικής, ως ανεξάρτητης επιστήμης, αυτόν της Χρηματοοικονομικής Διοίκησης (financial management). Ο κλάδος αυτός ουσιαστικά αποτελεί την επιστήμη ορθής επιχειρηματικής συμπεριφοράς και προγραμματισμού σε μια επι-

χείριση. Στο διάγραμμα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι σχέσεις μεταξύ των κλάδων της λογιστικής.

Μία τελευταία διάκριση της λογιστικής γίνεται ανάμεσα στη λογιστική η οποία ασκείται στον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας και καλείται Ιδιωτική Λογιστική ή Λογιστική και τη λογιστική η οποία ασκείται στον δημόσιο τομέα και καλείται Δημόσια Λογιστική.

Η Δημόσια Λογιστική στηρίζεται στην αρχή του δημοσίου υπολόγου

ΣΧΗΜΑ 2.1: Διακρίσεις της Λογιστικής

(αστικές ευθύνες στους διαχειριστές των δημοσίων θεμάτων). Ο κλάδος αυτός της λογιστικής αναφέρεται στις λογιστικές λειτουργίες που εκτελούνται από ομοσπονδιακά, κρατικά και τοπικά κυβερνητικά ιδρύματα. Η κυβερνητική λογιστική, επίσης, περιλαμβάνει διαδικασίες οικονομικής ενημέρωσης, οι οποίες μπορούν να εφαρμοστούν σε νοσοκομεία, φιλανθρωπικά ιδρύματα, κολέγια και σε εθελοντικούς οργανισμούς υγείας και πρόνοιας.

Στις μέρες μας, όμως, η δημόσια λογιστική σταδιακά εγκαταλείπεται υποκαθιστώμενη από την ιδιωτική λογιστική λόγω της επιστημονικής

προόδου της τελευταίας στην καταγραφή και παρουσίαση των οικονομικών στοιχείων.

2.2. Χρήστες λογιστικών πληροφοριών

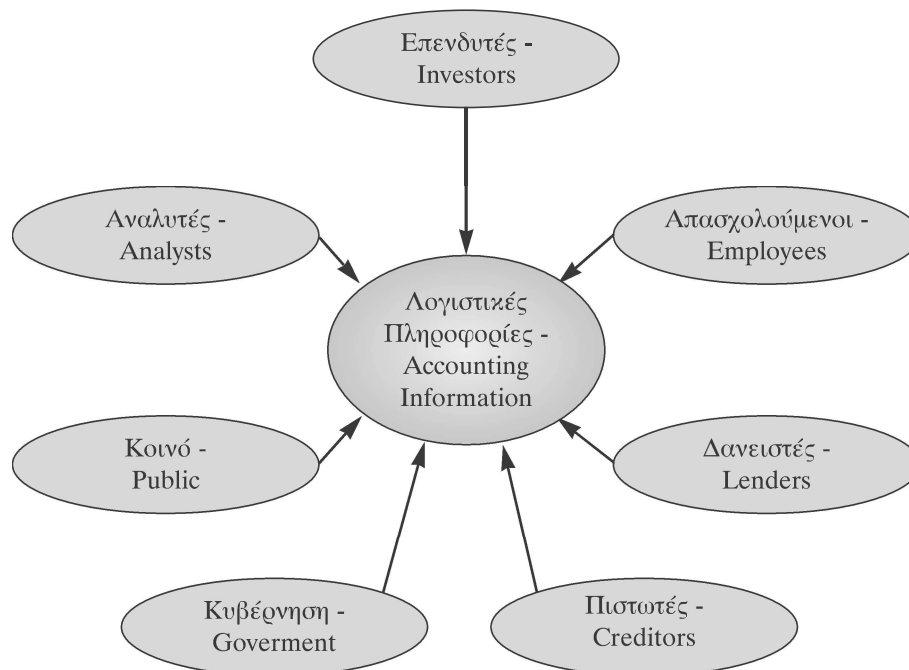
Οι πληροφορίες οι οποίες παρέχονται από τη λογιστική επιστήμη απευθύνονται σε διάφορους χρήστες πληροφοριών, οι οποίοι διακρίνονται σε δύο κατηγορίες, τους εξωτερικούς και τους εσωτερικούς χρήστες.

Οι **εξωτερικοί χρήστες** λογιστικών πληροφοριών, οι φορείς, δηλαδή, εκτός οικονομικής μονάδας, κατατάσσονται σε διάφορες κατηγορίες, κυριότερες από τις οποίες είναι αυτές των **επενδυτών – μετόχων**, των **προμηθευτών**, των **πιστωτών – δανειστών**, των **κρατικών αρχών** (κατά κύριο λόγο των φορολογικών), των **οικονομικών αναλυτών και μελετητών**, των **χρηματιστών**, των **κοινωνικών φορέων** (π.χ. εργατικά συνδικάτα), κλπ. Οι επενδυτές χρησιμοποιούν τις οικονομικές καταστάσεις που δημοσιεύει η επιχείρηση προκειμένου να εκτιμήσουν τις δυνατότητές της και να αξιολογήσουν συνακόλουθα, τη σκοπιμότητα του να επενδύσουν σ'αυτή. Οι προμηθευτές ενδιαφέρονται για το αν η επιχείρηση είναι υγιής και έχει τη δυνατότητα άμεσης ρευστοποίησης περιουσιακών της στοιχείων ώστε να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις της απέναντί τους. Οι πιστωτές – δανειστές (π.χ. τράπεζες, εταιρείες leasing κ.λ.π) ενδιαφέρονται να διερευνήσουν, προτού προβούν σε οποιαδήποτε μορφή χρηματοδότησης, τη φερεγγυότητα, τη ρευστότητα και την πιστωτική ανάγκη της επιχείρησης, το εύρος των οφειλών της και τα διαθέσιμα καλύμματα, έτσι ώστε να προχωρήσουν σε επέκταση των δανειακών κεφαλαίων, ενώ ταυτόχρονα ελέγχουν την επιχείρηση προς εξασφάλιση των εν γένει απαιτήσεών τους. Οι φορολογικές αρχές χρησιμοποιούν τις λογιστικές πληροφορίες κυρίως για να ελέγχουν τα κέρδη της επιχείρησης και τους αναλογούντες σθεανά φόρους, την απόδοση των παρακρατουμένων και εμμέσων φόρων και γενικότερα τη συνέπεια της επιχείρησης έναντι όλων των φορολογικών της υποχρεώσεων. Τέλος, οι οικονομικοί αναλυτές, οι χρηματιστές και οι κοινωνικοί φορείς αξιολογούν μέσω των λογιστικών πληροφοριών τις δραστηριότητες και την κερδοφορία της επιχείρησης για επενδυτικούς

σκοπούς και σκοπούς διεκδίκησης των συμφερόντων τους (π.χ. διαπραγματεύσεις μισθολογικής φύσης).

Οι εσωτερικοί χρήστες των λογιστικών πληροφοριών διακρίνονται: α) στους ιδιοκτήτες της επιχείρησης (π.χ. μέτοχοι), οι οποίοι συχνά ελέγχουν και αξιολογούν την πορεία της επιχείρησης με σκοπό της πιο αποτελεσματική διοίκησή της και β) στα διευθυντικά στελέχη, τα οποία κατά την άσκηση της διοίκησης της επιχείρησης ανά τομέα ή λειτουργία απαιτούν σε τακτά διαστήματα διεξοδική πληροφόρηση προκειμένου να προβαίνουν στις ορθότερες και αποδοτικότερες διοικητικές επιλογές και αποφάσεις, με γνώμονα πάντα την επαύξηση των κερδών και της περιουσίας της επιχείρησης.

Στο σχήμα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι χρήστες των λογιστικών πληροφοριών

ΣΧΗΜΑ 2.2: Χρήστες Λογιστικών Πληροφοριών

2.3. Αρχές της λογιστικής

Όπως όλες οι επιστήμες έτσι και η λογιστική στηρίζεται σε αξιωματικές θεμελιώσεις, προκειμένου να αναπτύξει τις τεχνικές της και να καταλήξει σε διάφορα πορίσματα. Οι αξιωματικές αυτές θεμελιώσεις καλούνται και Αρχές της λογιστικής. Εκτός από τις αρχές αυτές και προκειμένου για την καλύτερη εξυπηρέτηση των χρηστών της λογιστικής πληροφορίας, θεσπίζονται και κανόνες λογιστικής συμπεριφοράς από διεθνείς θεσμούς. Οι κανόνες αυτοί καλούνται Γενικά Παραδεκτές Αρχές Λογιστικής (Generally Accepted Accounting Principles) (GAAP) ενώ οι διεθνείς θεσμοί είναι το Συμβούλιο τυποποίησης χρηματοοικονομικής λογιστικής (financial accounting standards board) (FASB) και το Ινστιτούτο πιστοποιημένων δημοσίων λογιστών της Αμερικής (American Institute of certified public accountants) (AICPA).

Οι αρχές της λογιστικής συνοψίζονται στα εξής:

1. **Αρχή της συγκρισιμότητας (comparability):** Η αρχή αυτή δηλώνει ότι οι πληροφορίες πρέπει να παρουσιάζονται με τέτοιο τρόπο ώστε ο χρήστης των πληροφοριών αυτών να είναι σε θέση να αναγνωρίζει ομοιότητες, διαφορές και τάσεις μεταξύ των διαφόρων εταιρειών ή μεταξύ των χρονικών περιόδων.
2. **Αρχή της συνέπειας (consistency):** Η αρχή αυτή προϋποθέτει ότι η επιχείρηση από τη στιγμή που θα υιοθετήσει μία λογιστική μέθοδο πρέπει να χρησιμοποιεί την ίδια μέχρι και το τέλος της περιόδου στην οποία αναφέρεται, εκτός αν οι χρήστες των οικονομικών πληροφοριών ενημερωθούν για κάποια αλλαγή μέσω σημειώσεων στις οικονομικές καταστάσεις.
3. **Αρχή της επαρκούς αποκαλύψεως (disclosure):** Η αρχή αυτή σημαίνει ότι όλες οι σχετικές πληροφορίες που δύνανται να επηρεάσουν την εκτίμηση της υγείας της επιχείρησης από τους εξωτερικούς χρήστες πρέπει να αποκαλύπτονται στις οικονομικές καταστάσεις.
4. **Αρχή της συντηρητικότητας (conservatism):** Σύμφωνα με την αρχή αυτή όταν οι λογιστές έχουν αμφιβολίες σχετικά με το ποια λογιστι-

κή μέθοδο να χρησιμοποιήσουν, επιλέγουν γενικά τη μέθοδο η οποία εμφανίζει χαμηλότερα τα στοιχεία του ενεργητικού και των αποτελεσμάτων.

5. **Αρχή της επικαιρότητας (timeliness):** Η αρχή αυτή προϋποθέτει ότι οι πληροφορίες που παράγονται από το λογιστικό σύστημα πρέπει να λαμβάνονται σύντομα μετά το τέλος της ολοκλήρωσης της λογιστικής περιόδου, έτσι ώστε να είναι χρήσιμες στη λήψη αποφάσεων.
6. **Αρχή της συνέχειας της δραστηριότητας της επιχείρησης (continuity):** Η αρχή αυτή υποθέτει ότι η επιχείρηση θα συνεχίσει να λειτουργεί επ'άπειρον.
7. **Αρχή της λογιστικής οντότητας (entity):** Σύμφωνα με την αρχή αυτή η λογιστική μονάδα είναι ανεξάρτητη από τον ιδιοκτήτη ή τους ιδιοκτήτες της, συνεπώς οι μέτοχοι ή οι εταίροι νοούνται τρίτοι για την επιχείρηση.
8. **Αρχή της περιοδικότητας (accounting period):** Η αρχή αυτή αναφέρεται στο χρονικό διάστημα κατά το οποίο τα λογιστικά γεγονότα καταγράφονται και εκτίθενται στις οικονομικές καταστάσεις. Το διάστημα αυτό μπορεί να είναι ένας μήνας, ένα τρίμηνο ή ένα έτος. Οι περισσότερες επιχειρήσεις χρησιμοποιούν το ημερολογιακό έτος ως βάση για την λογιστική τους περίοδο (το λεγόμενο διαχειριστικό έτος). Για κάθε περίοδο αποτύπωσης της δράσης της επιχείρησης οι λογαριασμοί των αποτελεσμάτων (έσοδα—έξοδα) συμψηφίζονται μεταξύ τους έτσι ώστε να προσδιορίσουν το αποτέλεσμα (κέρδος ή ζημία) της περιόδου για την επιχείρηση.
9. **Αρχή του σταθερού της νομισματικής μονάδας (stable dollar theory):** Η αρχή αυτή υποθέτει ότι οι τιμές θα παραμείνουν σταθερές στο πέρασμα του χρόνου. Δηλαδή, για τη λογιστική δεν υφίσταται το φαινόμενο του πληθωρισμού ούτε επέρχονται αλλαγές, λόγω συνθηκών ζήτησης και προσφοράς, στις αγοραίες τιμές αγαθών και υπηρεσιών.
10. **Αρχή του ιστορικού κόστους (historical cost).** Η αρχή αυτή προϋποθέτει ότι όλα τα οικονομικά στοιχεία μιας επιχείρησης θα κα-

ταγραφούν στο κόστος κτήσης. Συνήθως στο κόστος κτήσης π.χ. ενός παγίου, περιλαμβάνονται η αγοραία τιμή κατά το χρόνο κτήσης του, καθώς και τα διάφορα έξοδα που πραγματοποιούνται για την κτήση του.

11. **Αρχή της υλικότητας (materiality):** Η αρχή αυτή αναφέρεται στη λογιστική σημασία που μπορεί να έχει ένα πράγμα ή ένα γεγονός που συμβαίνει σε μια επιχείρηση. Δηλαδή, εάν ένα πράγμα ή ένα γεγονός πραγματικά υφίσταται για την επιχείρηση τότε θα πρέπει να το γνωρίζει ο χρήστης των οικονομικών καταστάσεων. Η διαφορά λογιστικού, οικονομικού ή κοινωνικού γεγονότος στηρίζεται στην αρχή αυτή.
12. **Αρχή της αυτοτέλειας των χρήσεων (realization):** Η αρχή αυτή αναφέρεται στην αναγκαιότητα του να καταγράφονται τα έσοδα ή τα έξοδα που αφορούν μία λογιστική περίοδο –χρήση μέσα στην περίοδο την οποία αφορούν. Βάσει της αρχής αυτής στο τέλος της κάθε χρήσης πραγματοποιούνται λογιστικές εγγραφές προσαρμογής των αποτελεσμάτων της επιχείρησης.

2.4. Η έννοια του λογαριασμού και του αναλυτικού καθολικού των λογαριασμών

Ο λογαριασμός είναι ένα εργαλείο που χρησιμοποιείται για την καταγραφή οικονομικών πληροφοριών. Παριστάνεται με το γράμμα T και η αριστερή του πλευρά λέγεται χρέωση (debit), ενώ η δεξιά, πίστωση (credit).

Για κάθε ένα οικονομικό στοιχείο μιας επιχείρησης, για το οποίο απαιτείται συγκέντρωση και επεξεργασία πληροφορίας, η λογιστική δημιουργεί και ένα λογαριασμό. Π.χ. μία επιχείρηση θέλει να γνωρίζει το υπόλοιπο του πελάτη της κ.Ανδρέου, οπότε θα πρέπει να ανοίξει ένα λογαριασμό με το όνομα Ανδρέου όπου θα καταχωρεί όλες τις δοσοληψίες της με το συγκεκριμένο πελάτη.

Η ταξινόμηση των διαφόρων λογαριασμών γίνεται σύμφωνα με την οικονομική ταξινόμηση που περιγράφηκε σε προηγούμενη θεματική ενό-

τητα, δηλαδή οι λογαριασμοί κατατάσσονται σε λογαριασμούς απαιτήσεων—περιουσίας ή ενεργητικού, σε λογαριασμούς υποχρεώσεων ή παθητικού και σε λογαριασμούς καθαρής θέσης (κεφαλαίων, αποθεματικών, αποτελεσμάτων).

Όλοι οι λογαριασμοί της επιχείρησης περιέχονται σε ένα βιβλίο το οποίο καλείται Αναλυτικό Καθολικό (ledger). Το Αναλυτικό Καθολικό χωρίζεται σε καρτέλες ή αλλιώς σε σελίδες λογαριασμών. Τουλάχιστον μία καρτέλα ή μία σελίδα αντιστοιχεί σε κάθε ένα από τους λογαριασμούς. Τα στοιχεία της καρτέλας ή λογαριασμού είναι τα εξής : στο πάνω μέρος της καρτέλας γράφεται ο τίτλος του λογαριασμού, στο αριστερό μέρος καταγράφονται όλες οι χρεώσεις του λογαριασμού και στο δεξιό, όλες οι πιστώσεις, ενώ κάθετα μπορεί να τοποθετηθεί η ημερομηνία καταγραφής της χρέωσης ή της πίστωσης του λογαριασμού.

Δεν υπάρχει κανένας ουσιαστικός λόγος για τον οποίο οι χρεώσεις πρέπει να καταχωρούνται στο αριστερό μέρος της σελίδας και οι πιστώσεις στο δεξιό. Είναι καθαρά θέμα συνήθειας.

Η έννοια της χρέωσης και της πίστωσης ενός λογαριασμού κατά τη λογιστική ποικίλλει ανάλογα με το είδος του λογαριασμού. Γενικά χρέωση σημαίνει αύξηση της περιουσίας ή αύξηση των απαιτήσεων ή μείωση των υποχρεώσεων και της καθαρής θέσης μιας επιχείρησης. Η έννοια της πίστωσης είναι ακριβώς η αντίθετη έννοια της χρέωσης. Δηλαδή, πίστωση σημαίνει μείωση της περιουσίας ή των απαιτήσεων και αύξηση των υποχρεώσεων ή της καθαρής θέσης.

Έτσι, λοιπόν, οι λογαριασμοί του Ενεργητικού όταν αυξάνονται, χρεώνονται, ενώ όταν μειώνονται, πιστώνονται. Αντίθετα οι λογαριασμοί του Παθητικού και της Καθαρής Θέσης όταν αυξάνονται, πιστώνονται, ενώ όταν μειώνονται, χρεώνονται.

Πρέπει να αναφερθεί ότι εφόσον η Καθαρή Θέση προσδιορίζεται από τους λογαριασμούς εξόδων, ζημιών, εσόδων και κερδών, κάθε μείωσή της οφείλεται σε αύξηση των εξόδων και των ζημιών και κάθε αύξησή της σε αύξηση των εσόδων και των κερδών. Επομένως, τα έξοδα και οι ζημιές χρεώνονται όταν δημιουργούνται ή όταν αυξάνονται ενώ τα έσοδα και τα

κέρδη αντίστοιχα πιστώνονται όταν δημιουργούνται ή όταν αυξάνονται.

Σχηματικά τα παραπάνω έχουν ως εξής:

X	Π
Αύξηση Ενεργητικού	Μείωση Ενεργητικού
Μείωση Παθητικού	Αύξηση Παθητικού
Μείωση Κ.Θ	Αύξηση Κ.Θ.
Αύξηση εξόδων – ζημιών	Αύξηση κερδών – εσόδων

Το υπόλοιπο ενός λογαριασμού, ανάλογα με το είδος του, δηλώνει πάντα για την επιχείρηση μια απαίτησή της, ή την αξία ενός περιουσιακού της στοιχείου, ή το ύψος μιας υποχρέωσής της, ή το ύψος των υποχρεώσεων της προς τους μετόχους της (καθαρή θέση) ή το πως έχει διαμορφωθεί μία κατηγορία εξόδων ή εσόδων της, για τη χρονική στιγμή που λαμβάνουμε το υπόλοιπο αυτό. Παράδειγμα αναλυτικού καθολικού λογαριασμών είναι το ακόλουθο:

Καταθέσεις όψεως
20.000

Αυτοκίνητο
500.000

Δάνεια Βραχ/σμα
250.000

Καταβ/νο Κεφάλαιο
100.000

Αποσβέσεις
20.000

Ενοίκια – Έσοδα
10.000

Στη συνέχεια παρατίθεται πίνακας λογαριασμών, όπου προσδιορίζεται η συμπεριφορά τους όταν αυξάνονται και εμφανίζονται τα υπόλοιπά τους:

Λογαριασμοί	Ο λογ/σμός αυξάνεται με :	Υπόλοιπο
Ταμείο	X	XY
Έπιπλα και σκεύη	X	XY
Εμπορεύματα	X	XY
Μεταφορικά μέσα	X	XY
Προκαταβολές πελατών	Π	ΠΥ
Προμηθευτές	Π	ΠΥ
Ασφάλιστρα πληρωτέα	Π	ΠΥ
Γραμμάτια εισπρακτέα	X	XY
Επιταγές πληρωτέες	Π	ΠΥ
Πελάτες	X	XY
Δάνεια από τράπεζες	Π	ΠΥ
Ενοίκια προπληρωθέντα	X	XY
Ασφάλιστρα	X	XY
Τόκοι πιστωτικοί	Π	ΠΥ
Γραμμάτια πληρωτέα	Π	ΠΥ
Ενοίκια – έσοδα	Π	ΠΥ
Επιταγές εισπρακτέες	X	XY
Αμοιβές προσωπικού	X	XY
Διαφημίσεις	X	XY
Τόκοι χρεωστικοί	X	XY
Έκτακτα κέρδη	Π	ΠΥ
Γήπεδα – Οικόπεδα	X	XY
Προκαταβολές προμηθευτών	X	XY
Χρεόγραφα	X	XY
Ενοίκια – έξοδα	X	XY
Μερίσματα πληρωτέα	Π	ΠΥ